

Ранко Младеноски

ЗАЈАДЛИВИ СТИХОВИ ШТО БОЦКААТ
(Живко Павлов, *Смеаториум*, Антолог, Скопје, 2001)

По „Пладневни кукурикања“, „Македонска поетска пародијада“, „Дамира во царството на сетилата“ (заедничка книга со Љупчо Силјановски), „Хумпрофор“ (заеднички проект со Владо Десовски) и „Лелектира“ (од која авторот се откажа и не ја признава за своја поради тоталното издавачко промашување) велешанецот со кумановско потекло Живко Павлов му се насмевнува во лице на животот и на сите негови деформитети со нова книга составена од епиграми под наслов „Смеаториум“. Книгата требало да содржи 300, ама содржи 299 епиграми, зашто еден од нив си зел за право двапати да се појави во изданието (епиграмот „Од голема поголема“ се јавува на стр. 76, но и на стр. 81). Авторот се одлучил да нема никакви циклуси и никакви делови во книгата, туку едноставно да ги предочи епиграмите онакви какви што се, без шминка, но сепак „накитени“ малку од малку со илустрации од Светската галерија на карикатури - Скопје.

Епиграмот претставува „кратка лирска песна која, збиено и јасно, ни кажува некоја вистина којашто нè изненадува, но која веднаш ја чувствуваме како точна и умешна. Епиграмот треба да ги содржи овие два дела: очекување и објаснување; во објаснувањето се наоѓа поентата, бидејќи денес секој епиграм е зајадлив“.¹ Ако се обидеме да побараме (но и да откриеме) кој дел од оваа дефиниција најмногу „му лежи“ на авторот на „Смеаториум“, тогаш без двоумење ќе кажеме дека тоа е „најпоследниот“ збор - зајадлив. Со кого тоа таму Павлов „се зајадува“? Безмалку со - сите! Со политичарите, со владетелите, со бирократите, со лекарите, со пациентите, со лесноумните и безумните, со жените, со мажите, со швалерите, со сиромашните, со богатите, со полтроните, со директорите, со мрзливите, со

---

¹ Милан Вујаклија, Лексикон страних речи и изрази, четврто допуњено и редиговано издање, Просвета, Београд, 1991, стр. 283.

(не)работниците, со војниците и офицерите, со професорите, со писателите, со просјациите, со земјоделците, со железничарите, со малите и со големите, со крупните риби и со ситните души. Живко Павлов, едноставно, никого не го остава да си го тера раатот и никого не остава рамнодушен откако ќе ги прочита неговите боцкави епиграми. Значи, во книгата се ставаат на тапет (и на потсмев) аномалиите и деформитетите во сите области од нашето живеење - политика, економија, социјала, здравство, култура.

За почеток, авторот се одлучил да нè насмее, но и да нè потсети на безброј пати повторуваната мудрост дека смеата е здравје. Во епиграмот „Лек“ Павлов вели: „Еве една/ докажана идеја:/ човекот најдолго живее/ кога умира од смеа“. Или дека човекот е грешка (на природата, или божја!) во неповторливиот епиграм „Неповторливо“: „Единствената грешка/ што човекот ја прави/ во животот пред поаѓање/ се крие во денот/ на неговото раѓање“. За бескрајниот неморал и лицемерие на денешницата авторот раскажува една морално-дидактичка „Сказна“: „Си биле двајца браќа:/ едниот крадел,/ а другиот/ божем - го фаќал“.

Социјалните диспропорции во општеството во кое сме живееле, живееме и ќе живееме се, исто така, дел од интересот на авторот на оваа цинично-трагикомична епиграмска одисеја по искривените животни патеки. За да ги потенцира крајно издиференцираните социјални подвојувања, Павлов ја користи хиперболата како основна алатка при создавањето на овие епиграми. Така, во „Кули и тули“ преку опозитниот тандем едни/ други со жолчност и со ироничност се вели: „Додека едни можат/ да изградат кула,/ други не можат/ ни да се препнат од тула“. На сличен начин се маркира и проблематиката на јабанциството, туѓинството, односно чувството за неприпаѓање во новата „заедница“, во новата средина: „Ќе се вратам/ во мојот роден крај,/ зашто ваму,/ од самиот почеток/ сите ме тераат/ во мојот роден зачеток“.

Бирократијата и бирократите, исто така, на Павлов му се омилена тема и плоден материјал за епиграмска обработка. Иронијата, цинизмот и сарказмот се основните орудија со кои авторот „го делка“ тврдиот бирократски материјал. За бирократската (не)работливост авторот на книгава наоѓа и по некој утешителен и „оправдувачки“ збор: „Господа,/ немојте ова/ да го сфатите како лага:/ и за осумчасовно седење/ е потребна

снага“. И „Овие луѓе/ низ животот се влечат,/ борејќи се во него/
со потпис и печат“. Павлов умее, исто така, преку компаративниот метод да ги поврзе бирократот и бирократијата со швалерството: „Долго се криеше,/ но сепак го фатија/ во интимни врски/ со една Бирократија!“.

И подмитливоста, односно поткупливоста како загрижувачка болест на здравствените работници е ставена под лупа во смеаториумот. Овде авторот зема нови алатки за обработка на материјалот. Така, во епиграмот „Рецепт“ е извршен трансфер на предикативните функции, односно пациентот станува лекар, а лекарот ја зема улогата на пациент: „- Што да ти препишам?-/ го праша пациентот/ својот спасител - лекар./ - За почеток, - рече лекарот -/ она парче земја, од еден декар!“.

Дека Живко Павлов е опериран од влакна на јазикот потврдуваат епиграмите со кои тој навлегува во една од најчувствителните теми - пријателството. Идејата на авторот е да го потенцира фактот дека денес пријателството е сведено само на интересот, само на користољубивоста, и колку и да ни прозвучуваат ваквите епиграми можеби по малку и пренасилени и малку повеќе презаситени со песимизам, сепак останува вистината дека Павлов не е далеку од вистината кога вели: „Кога првпат ме гушна/ го засакав како брат.../ А тој мерка само земал/ за јамка околу мојот врат!“. Со слична или со приближно иста поента се и епиграмите во кои основен материјал е злоупотребата на човековата добрина, манипулирањето со основните вредности на човекот како што се чесноста, несебичноста, алтруизмот и слично. Можеби епиграмот „Гробари“ е по малку и морбиден, но сепак ѝ е мошне близок на реалноста: „Решив:/ ќе бидам добар./ Ми рекоа:/ на секој чекор/ ќе имаш гробар!“.

Како што веќе потенциравме, Павлов во својата најнова книга не штеди никого, па ни поетите, ни писателите. Во неколку епиграми со иронија, која често преминува во сарказам, се маркираат девијациите на полето на нашата литература. Мошне показателен во таа смисла е епиграмот „Антологиска“: „Одберете две песни од вашиот опус,/ му реков... И тој седна/ И дури тогаш сфати/ дека во животот напишал -/ само една“. Идентични рефлексии има и епиграмот „Поетска нација“ кој

вели: „Книгата кај нас, велат,/ има сè помалку пријатели./ Така е, кога/ имаме повеќе поети,/ отколку читатели“.

Тоа се во основа, според нас, главните црти на збирката епиграми под наслов „Смеаториум“ на Живко Павлов. Книга која е исполнета со хумор, сатира, иронија, цинизам, сарказам, но и со искреност и вистинитост. „Смеаториум“ на Живко Павлов е книга во која има што да се прочита и од која има што да се научи.